

**Majlis Mesyuarat disambung
semula pada pukul 3.00 petang**

Yang Berhormat Yang Di-Pertua:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Assalamualaikum
Warahmatullahi Wabarakatuh.

Ahli-ahli Yang Berhormat. Kita bersidang semula untuk membincangkan Rang Undang-Undang (2016) Perbekalan, 2016/2017. Maka bagi membolehkan kita bersidang selaku Jawatankuasa sepenuhnya. Saya tangguhkan dulu persidangan Majlis Mesyuarat Negara kita ini.

(Majlis Mesyuarat ditangguhkan)

**(Mesyuarat bersidang sebagai
Jawatankuasa)**

Yang Berhormat Pengerusi:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Ahli-ahli Yang Berhormat. Sekarang kita bersidang di peringkat Jawatankuasa sepenuhnya untuk menimbang dan meneliti Rang Undang-Undang (2016) Perbekalan, 2016/2017. Pada Mesyuarat yang telah kita adakan pada sebelah pagi tadi sebelum kita berehat, kita telah meluluskan Belanjawan Kementerian Perhubungan dan jabatan-jabatan di bawahnya. Sekarang kita akan selanjutnya berpindah ke Tajuk seterusnya.

Yang Mulia Timbalan Jurutulis:

Tajuk SP01A - Kemajuan.

Yang Berhormat Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat sidang sekarang

membincangkan Tajuk SP01A - Kemajuan.

Walau bagaimanapun, sebelum saya membukakan Tajuk Kemajuan ini untuk dibahaskan, saya telah difahamkan bahawa Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua) suka untuk menyampaikan ucapan pendahuluan dan mukadimahnyanya tentang Belanjawan kemajuan ini. Saya sekarang mempersilakan Yang Berhormat itu. Silakan.

**Yang Berhormat Menteri di Jabatan
Perdana Menteri dan Menteri
Kewangan II (Kedua):**

Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi atas keizinan Yang Berhormat Pengerusi kerana memberi laluan kepada kaola untuk menyampaikan sedikit mukadimah dan menghuraikan secara ringkas tujuan Peruntukan Rancangan Kemajuan Negara yang dicadangkan sebagai panduan kepada perbincangan yang akan menyusul.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan salam sejahtera. Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat, Tahun Kewangan 2015/2016 merupakan tahun keempat Rancangan Kemajuan Negara Ke-10 dilaksanakan. Alhamdulillah, sebahagian besar projek-projek RKN 10 yang dirancang telah dapat dilaksanakan mengikut jadual yang ditetapkan di samping beberapa tambahan projek lain yang juga dilaksanakan berdasarkan keperluan dan keutamaan.

Setakat ini dari 567 projek yang telah diluluskan. Sebanyak 378 projek atau 67 peratus telah pun siap dilaksanakan. Sebanyak 18.7 peratus projek sedang dalam pelaksanaan dan sebahagian dijangka akan siap pada penghujung RKN Ke-10, insya-Allah. 7.4 peratus adalah dalam peringkat tawaran manakala 21 projek ataupun 3.7 peratus adalah peringkat reka bentuk dan selebihnya masih lagi di peringkat perancangan.

Bagi projek-projek yang memerlukan untuk ditunda ke RKN seterusnya, ianya akan dinilai semula kepentingan dan keutamaannya. Apa yang diharapkan hasil pelaksanaan tersebut akan dapat mendukung perkembangan kegiatan perekonomian di negara ini selain dalam memelihara kesejahteraan dan kebajikan masyarakat termasuk dalam membuka peluang-peluang pekerjaan bagi anak-anak tempatan.

Sebagaimana kita sedia maklum Tahun Kewangan 2016/2017 merupakan tahun terakhir bagi pelaksanaan RKN 10. Sebagaimana jua penerangan yang kaola sampaikan semasa pembentangan Rang Belanjawan Tahun Kewangan 2016/2017 beberapa hari yang lepas bagi Tahun Kewangan 2016/2017 ini, Negara Brunei Darussalam dijangka berdepan situasi ekonomi yang lebih mencabar berbanding tahun-tahun kewangan sebelumnya dan perbelanjaan kemajuan RKN juga akan terhad.

Justeru, kerajaan akan memberikan lebih perhatian dan tumpuan kepada

merancang dan melaksanakan projek-projek yang akan dapat mendukung tema belanjawan negara iaitu "Mengukuhkan Iklim Perekonomian Negara" serta fokus belanjawan yang telah ditetapkan dengan mengambil kira dasar *fiscal sustainability* kerajaan.

Dalam meneliti perancangan bagi setiap projek yang akan dilaksanakan, keutamaan akan diberikan berdasarkan pertimbangan kepada keperluan awam atau *public necessity*. Dalam hal ini, setiap kementerian adalah juga diperlukan untuk mengambil kira kaedah *value for money* dan *cost effectiveness* dalam menilai setiap projek yang akan dilaksanakan, kaedah tersebut adalah penting bagi memastikan sumber kewangan kerajaan digunakan secara lebih produktif berdasarkan *outcome* yang jelas dan mengawal sebarang bentuk pembaziran.

Dalam pada itu, setiap kementerian dan juga agensi kerajaan digalakkan untuk menilai kesesuaian, pelaksanaan dan pembiayaan sebahagian projek secara *Public Private Partnership (PPP)*. Mengkorporatkan agensi kerajaan yang berkenaan atau perkomersialan sebahagian aktiviti dalam sesuatu agensi kerajaan yang berkenaan. Mengambil kira keutamaan dan fokus belanjawan yang ditetapkan, Anggaran Perbelanjaan Kemajuan bagi Rancangan Kemajuan Negara bagi Tahun Kewangan 2016/2017 dicadangkan keseluruhannya sebanyak \$700 juta. Peruntukan ini adalah bagi membiayai 196 projek RKN10 yang akan dan sedang dalam pelaksanaan.

Daripada peruntukan tersebut sebanyak 21.4 peratus diagihkan bagi memudah cara perniagaan, 14.2 peratus bagi meningkatkan produktiviti negara, 13.1 peratus bagi membina kapasiti dan modal insan dan selebihnya sebanyak 51.3 peratus bagi memelihara kesejahteraan awam.

Secara keseluruhannya pengagihan peruntukan mengikut beberapa sektor utama adalah seperti berikut:-

1. Sektor Perkhidmatan Sosial disediakan peruntukan besar sebanyak \$178.4 juta atau pun 25.5 peratus. Sektor ini meliputi projek-projek pendidikan, kesihatan, perumahan negara dan sumber tenaga manusia;
2. Sektor Pengangkutan dan Perhubungan disediakan sejumlah \$153.3 juta ataupun 21.9 peratus;
3. Sektor Perindustrian dan Perdagangan diperuntukkan sebanyak \$134.7 juta atau pun 19.3 peratus bagi melaksanakan beberapa projek perekonomian yang telah dikenal pasti untuk mendukung usaha mempelbagaikan aktiviti dan sumber perekonomian negara;
4. Sektor Penggunaan Awam disediakan peruntukan sejumlah \$133.4 juta ataupun 19.1 peratus. Tumpuan sektor ini, antara lainnya termasuk menyediakan bekalan air bersih, merawat pembentungan, pembaikan sistem pengaliran air termasuk bagi pengawalan banjir serta penyediaan bekalan elektrik;
5. Sektor Keselamatan yang meliputi *sub-sector* ABDB dan Polis Diraja Brunei diperuntukkan sebanyak \$28.9 juta atau 4.1 peratus dari jumlah keseluruhan;
6. Sektor Bangunan Awam pula disediakan sejumlah \$25.1 juta atau pun 3.6 peratus dengan penekanan perbelanjaan diberikan kepada kerja-kerja membaikpulih dan pemeliharaan infrastruktur dan aset-aset kerajaan;
7. Sektor Sains dan Teknologi, Penyelidikan dan Pembangunan dan Inovasi diperuntukkan sebanyak \$22.5 juta ataupun 3.2 peratus. Ia antara lain merangkumi peruntukan bagi *research and development* di bawah kawalan Majlis Penyelidikan Brunei ataupun *Brunei Research Council*; dan
8. Sektor Teknologi Maklumat dan Info Komunikasi diperuntukkan sejumlah \$17.7 juta ataupun 2.5 peratus bagi melaksanakan projek-projek e-Kerajaan yang akan dapat membantu meningkatkan tahap perkhidmatan *efficiency* dan *cost effectiveness*. Ini termasuk juga keutamaan bagi mengukuhkan integrasi sistem.

Sehingga 15 Mac 2016, perbelanjaan sebenar Rancangan Kemajuan Negara bagi Tahun Kewangan 2015/2016

berjumlah \$694.6 juta hampir 70 peratus daripada peruntukan yang disediakan. Perbelanjaan Rancangan Kemajuan Negara 2016/2017 ini dijangka akan meningkat kepada \$800 juta pada penghujung tahun kewangan berkenaan.

Bagi memastikan pelaksanaan dan perbelanjaan projek-projek Rancangan Kemajuan Negara dilaksanakan mengikut jadual yang ditetapkan dan peruntukan yang telah diluluskan, pihak yang terlibat akan terus membuat pemantauan rapi dan memperkenalkan serta melaksanakan langkah-langkah bagi memperkesankan lagi pelaksanaan projek-projek Rancangan Kemajuan Negara ini.

Bagi mendukung usaha pembangunan negara, Jabatan Perancang dan Kemajuan Ekonomi akan berterusan meneliti kesesuaian projek-projek yang dirancang dalam menyumbang secara *sustainable* dan berkesan pada pertumbuhan sosio ekonomi negara.

Ini antara lainnya termasuklah dengan memastikan:-

1. Setiap projek pembelian yang dilaksanakan hendaklah berdasarkan peruntukan tahunan yang telah disediakan;
2. Keperluan projek-projek yang akan dilaksanakan akan dinilai melalui keperluan sebenar, keutamaan dan hasil ataupun *outcome* yang akan diperolehi. Ini termasuklah bagi menyediakan peluang-peluang

pekerjaan tetap dan berkualiti kepada anak-anak tempatan dan hasil pendapatan kerajaan yang akan diperolehi;

3. Cadangan perbelanjaan bagi setiap projek termasuk skop dan prestasi kerja diteliti secara terperinci bagi mengelakkan daripada pembaziran dan kerugian dalam perbelanjaan kerajaan;
4. Perhatian hendaklah diberikan terhadap peningkatan akauntabiliti dan integriti jabatan dalam pengurusan kewangan dalam memastikan pemprosesan bayaran adalah cekap dan teratur dengan menepati tekad pemedulian orang ramai yang telah ditetapkan; dan
5. Meneliti secara berterusan keperluan projek-projek yang dirancang secara berhemah agar mana-mana projek yang tidak diperlukan dan tidak berkeutamaan ditiadakan bagi memberi laluan kepada projek-projek baharu yang lebih utama dan berkualiti bagi mendukung Wawasan Brunei 2035.

Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Sekianlah yang dapat kaola sampaikan. Insya-Allah, apa-apa juga persoalan spesifik yang berkaitan dengan pelaksanaan projek-projek yang telah dirancang nanti, ia sudah setentunya akan diperjelaskan oleh rakan-rakan sejawatan kaola selaku agensi-agensi yang bertanggung-jawab melaksanakan projek-projek

kementerian masing-masing, terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Terima kasih Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua) dengan huraian yang telah menjelaskan dengan terperinci tentang struktur Belanjawan Rancangan Kemajuan Negara secara menyeluruh.

Ahli-ahli Yang Berhormat. Sebagaimana yang telah dinyatakan oleh Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua) itu tadi, bahawa segala penjelasan mengenai tujuan-tujuan serta butir-butir peruntukan bagi projek-projek dalam Rancangan Kemajuan Negara ini telah banyak disentuh semasa menyampaikan huraian ucapan pendahuluan Rang Belanjawan bagi Tahun Kewangan 2016/2017 yang telah dikemukakan oleh Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua) dan juga Yang Berhormat Menteri-menteri lain semasa awal persidangan yang telah kita adakan sebelum ini.

Begitu juga semasa membincangkan kementerian-kementerian lain, kita telah meluluskan belanjawan kementerian-kementerian tersebut dengan secara tidak langsung sebilangan besar dari projek yang terdapat dalam Rancangan Kemajuan Negara ini, ada yang sudah dibahaskan secara terperinci dan dijelaskan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat Ahli Rasmi Kerana Jawatan.

Oleh yang demikian, saya berpendapat bagi mengelakkan perkara yang sama

berkait dengan Tajuk ini berulang-ulang ditimbulkan, maka saya meminta kerjasama Ahli-ahli Yang Berhormat, jika ada soalan-soalan yang hendak dikemukakan biarlah perkara itu tertumpu kepada perkara-perkara yang belum disentuh sebelum ini.

Walau bagaimanapun, saya bukannya Tajuk ini untuk dibahaskan. Bersama saya ada senarai Ahli Yang Berhormat Yang Dilantik yang ingin untuk membahaskan Tajuk Kemajuan ini. Untuk memulakannya, saya mempersilakan Yang Berhormat Awang Haji Zulkipli bin Haji Abdul Hamid. Silakan.

Yang Berhormat Awang Haji Zulkipli bin Haji Abdul Hamid:

Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan salam sejahtera. Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Kaola mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua) atas penjelasan akan perkembangan dan keutamaan Rancangan Kemajuan Negara sebentar tadi.

Kaola menyentuh mengenai pencapaian pelaksanaan Rancangan Kemajuan Negara yang nampaknya berbeza dari satu sektor ke sektor yang lain dengan mengambil maklum kerajaan mengutamakan *fiscal sustainability* dalam strategi perbelanjaan kerajaan. Yang dapat kita perhatikan, hanya 67 peratus sahaja dari keseluruhan

peruntukan untuk Rancangan Kemajuan Negara dijangka dapat dilaksanakan sehingga Tahun Kewangan 2016/2017 iaitu tahun terakhir Rancangan Kemajuan Negara Ke-10.

Antara Tajuk Pebelanjaan yang paling rendah pencapaiannya ialah di bawah Tajuk 1022 - Sains dan Teknologi, Penyelidikan dan Pembangunan dan Inovasi. Hanya 44 peratus dari peruntukan dijangka dapat dilaksanakan.

Ke arah ini, kaola mengimbas kembali sabda Duli Yang Teramat Mulia Paduka Seri Pengiran Muda Mahkota Pengiran Muda Haji Al-Muhtadee Billah ibni Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah, Menteri Kanan di Jabatan Perdana Menteri, semasa Pelancaran Rancangan Kemajuan Negara Ke-10 pada April 2012 iaitu supaya setiap kementerian untuk lebih proaktif dan membuat pendekatan konkrit dan efisien dalam pelaksanaan program dan projek yang diluluskan di bawah Rancangan Kemajuan Negara Ke-10.

Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Sains dan teknologi, penyelidikan dan pembangunan dan mempromosi inovasi merupakan bidang yang banyak memberi peluang untuk memperkembangkan ekonomi bernilai tinggi dan yang mapan. Penggubalan dan pelaksanaan polisi dari program yang efektif adalah satu asas penting. Soalan saya:-

1. Adakah Dasar Sains dan Teknologi Negara yang komprehensif atau *white paper* sudah digubal untuk meningkatkan keberkesanan pendekatan negara mengenainya dan memperkasa sektor ini?;
2. Kenapakah pencapaian pelaksanaan dalam Perancangan Kemajuan Negara bagi sektor ini adalah rendah?; dan
3. Adakah pihak yang berwajib bercadang untuk membuat penilaian untuk memperbaiki pencapaian pelaksanaan dalam Sektor Sain dan Teknologi Penyelidikan dan Pembangunan dan Inovasi ini?

Pada pandangan saya, ini termasuk pembaikan perkara seperti proses mendefinisi projek, perancangan projek dan pelaksanaan projek bagi sektor ini.

Saya juga memohon penerangan mengenai Tajuk 1022/031 Sain dan Teknologi Penyelidikan dan Pembangunan dan Inovasi iaitu Sistem Pengangkutan Awam dengan peruntukan \$10 juta. Dan selanjutnya saya mencadangkan supaya apa-apa perbelanjaan dibuat dalam Tajuk 1022 Sain dan Teknologi, Penyelidikan dan Pembangunan dan Inovasi akan lebih fokus kepada program meningkatkan penyelidikan dan pembangunan *research* dan *development* sahaja iaitu seperti program penghasilan *intellectual property* yang dapat dipatentkan. Bukan mengenai kajian kemungkinan pencegahan banjir, pusing keliling dan

stadium baharu yang saya percaya mempunyai objektif yang berlainan.

Sekian, terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi:

Dipersilakan Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian di Jabatan Perdana Menteri. Silakan Yang Berhormat.

Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian di Jabatan Perdana Menteri:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh. Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Kaola akan menyentuh Tajuk 1022. Sebenarnya sejumlah \$172,234,000.00 telah diperuntukkan di bawah Rancangan Kemajuan Negara (RKN10) melalui Majlis Penyelidikan (*Brunei Research Council*) bagi membaiki pelaksanaan Projek Penyelidikan di bawah Sain dan Teknologi, Penyelidikan dan Pembangunan dan Inovasi.

Sebanyak 52 Projek Penyelidikan telah diluluskan. 36 daripada Universiti Brunei Darussalam, 6 daripada Institut Teknologi Brunei, 4 dari *Centre for Strategic and Policy Studies (CSPS)* dan 4 daripada Inovative Technology And Creative Industries Division (*ITCI*), Jabatan Tenaga dan Perindustrian di bawah *Brunei Research Incentive Scheme (BRICS)*. 1 daripada Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan (*MPRT*). 1 daripada Jabatan Tenaga dan Perindustrian.

Setakat ini 16 projek telah dilaksanakan. Peruntukan asal yang telah dikhaskan untuk melaksanakan 52 projek berjumlah \$121,924,938.26. Dari jumlah tersebut sebanyak \$50,573,040.29 telah dibelanjakan iaitu 40.13 peratus. Dalam usaha menarik pelabur-pelabur asing untuk membuat penyelidikan dan pembangunan satu skim *Brunei Research Incentive Scheme (BRICS)* telah diperkenalkan dan segmen ini diperuntukkan sebanyak \$50 juta.

Skim ini bertujuan mempercepatkan pembangunan industri-industri baharu terutama sekali industri berteknologi tinggi. Sebanyak 4 syarikat Australia, China, Jepun dan Malaysia telah pun menjalankan projek penyelidikan mereka di negara ini. Sejak penubuhan *Brunei Research Incentive Scheme (BRICS)* tahun 2009, projek Penyelidikan, *Brunei Research Incentive Scheme (BRICS)* telah menghasilkan 61 *pattern* yang telah difailkan di dalam dan luar negara seperti Singapura, Malaysia dan Amerika Syarikat yang berpotensi tinggi untuk dikomersilkan. Pada masa ini sebanyak 8 *pattern* telah diluluskan di Negara Brunei Darussalam, Singapura dan Amerika Syarikat.

Sebagai usaha untuk meningkatkan taraf profil di peringkat antarabangsa kerjasama penyelidikan dan *memorandum of understanding (MoU)* bersama institusi bertaraf dunia dan syarikat antarabangsa yang ternama seperti *Pixler, senjnik, IBM* dan *National Research Foundation of Korea* telah dibuat dan ditandatangani.

Dari segi penerbitan beberapa Projek Penyelidikan, *Brunei Research Incentive Scheme (BRICS)* telah berjaya menghasilkan sebanyak 170 penerbitan.

Dari segi pembangunan kapasiti tenaga tempatan seramai 239 anak tempatan telah diberi latihan dan peluang pekerjaan dalam bidang sains dan teknologi secara berkontrak.

Selain itu melalui Projek Penyelidikan *Brunei Research Incentive Scheme (BRICS)* 21 anak tempatan telah diberikan tawaran untuk melanjutkan pengajian mereka di institusi-institusi pengajian tinggi dan tempatan.

Kesimpulannya yang tidak ada *research* fokus di Brunei ini yang tidak dibuat secara bersepadu tidak betul jua, Yang Berhormat Pengerusi. *Brunei Research Incentive Scheme (BRICS)* adalah satu organisasi yang sentiasa memantau tentang kejayaan projek Penyelidikan di Brunei ini. Centre for Strategic and Policy Studies (CSPS) untuk *communication* berjumlah \$10 juta saya serahkan kepada rakan sejawatan Yang Berhormat Menteri Perhubungan.

Yang Berhormat Menteri Perhubungan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Alhamdulillah, kaola bagi pihak warga Kementerian Perhubungan menjunjung kasih setinggi-tingginya atas perkenan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam untuk memberikan anggaran belanjawan bagi tujuan pembangunan

dan inovasi yang dikhususkan untuk sistem pengangkutan awam dengan harga rancangan sebanyak \$30 juta dan diperuntukkan pada tahun ini sebanyak \$10 juta.

Perkara seperti ini yang telah diterangkan pagi tadi dan pada hari Khamis dalam mukadimah kaola. Saya harap tujuan yang dirancang, cara penggunaan peruntukan ini sudah pun jelas dan kaola tidak akan menerangkan lagi apa yang dimaksudkan dalam penggunaan pengangkutan awam ini. Mencukupi untuk menekankan bahawa peruntukan ini akan digunakan bagi tujuan untuk meningkatkan Sistem Pengangkutan Awam khususnya bagi bas awam dan teksi. Terima Kasih, Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua): Terima Kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Kaola hanyalah meluruskan yang dinyatakan oleh Yang Berhormat Awang Haji Zulkipli bin Haji Abdul Hamid. Lebih dahulu kaola ingin mengucapkan terima kasih atas komennya. Cuma yang kaola nyatakan tadi 67 peratus itu sehingga 15 Mac 2016 yang sudah siap. Pada waktu ini 106 projek sedang dalam pelaksanaan, jadi ia akan mencapai sekurang-kurangnya 80 peratus akan siap dalam Rancangan Kemajuan Negara (RKN 10) ini sehingga tahun kewangan yang terakhir ini nanti. Sekian, Terima Kasih. Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Terima Kasih. Saya sekarang mempersilakan Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim.

Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh. Yang Berhormat Ahli-ahli Majlis Mesyuarat Negara.

1. Kaola merujuk belanjawan Jabatan Pertanian di bawah Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan. Tajuk 1001 - Jabatan Pertanian hanya mendapat peruntukan berjumlah \$475,000,000.00 Walaupun kita dituntut berbelanja secara berhemah namun peruntukan yang tidak mencapai \$1 juta.

Soalan kaola:-

- i. Adakah ia menepati wawasan dan visi kementerian menjadikan negara ini mampu menyara diri melalui pengeluaran beras, buah-buahan dan sayur-sayuran?;

Industri pertanian merupakan salah satu matlamat negara bagi memenuhi keperluan negara untuk menjadi *food security* yang mampu menghasilkan produk yang berdaya tahan dan bercita-cita untuk menjadikan eksport negara; dan

- ii. Adakah dengan peruntukan sebanyak \$475,000,000.00 mencukupi bagi memenuhi keperluan menyediakan infrastruktur seperti menambah kapasiti bekalan air ke ladang-ladang padi di kawasan Wasan, Pangkalan Batu, Junjungan dan Bebuloh itu bagi Daerah Brunei Muara belum lagi mengambil daerah lain seperti Lot Sengkuang Daerah Belait, Lekiu Daerah Temburong dan Kampung Rambai di Daerah Tutong?;

Ini belum lagi mengambil kira keperluan baja, racun-racun rumput dan pembelian mesin serta membayar hasil padi dari pengusaha-pengusaha. Yang Berhormat Pengerusi. Kalau ini menjadi disukat-sukat bagi memenuhi target sasaran dan harapan yang digariskan dalam pembentangan peruntukan Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan agak sukar untuk dicapai. Adalah dicadangkan supaya peruntukan ini akan dapat dikaji semula supaya bersesuaian dengan keperluan dan matlamat bagi meningkatkan produktiviti bagi menepati titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam dalam meningkatkan ekonomi negara melalui sektor pertanian;

2. Skim perumahan memang mendapat *demand* yang tinggi daripada penduduk di Negara Brunei Darussalam. Setiap orang memerlukan tempat tinggal yang selesa dan kondusif. Dengan bertambahnya bilangan rumah yang telah dibina melalui Skim Perumahan Negara menjadikan ia sudah berubah. Perubahan yang dimaksudkan ialah dari segi *design*, saiz dan fizikalnya serta keluasan tanah berbanding dengan skim perumahan negara yang terdahulu dengan keluasan tanah, besar bangunan, kedudukannya berasingan dan seumpamanya.

Pada masa ini ada beberapa jenis rumah yang telah disediakan berdasarkan kemampuan dan keupayaan pelanggan. Besar, kecil dan luas tanahnya bukanlah menjadi persoalan yang besar. Cuma sahaja yang menjadi sungutan yang banyak didengar dalam kalangan pemilik rumah kembar atau teres ialah banyak terdapat keretakan struktur bangunan, air melimpah masuk ke rumah, bocor di dinding rumah dan air keluar daripada lantai dan sebagainya.

Dicadangkan agar semua pemaju perumahan akan mengambil perhatian bagi memenuhi *KPI* Jabatan Perumahan bagi memberi perkhidmatan yang berkualiti; dan

3. Pemantauan bagi produk ubat-ubatan, kosmetik kecantikan dan sebagainya yang diimport atau

didatangkan dari negara luar. Cadangan supaya apa juga produk yang diimport dari luar akan sentiasa dipantau sebelum dikeluarkan ke kedai ataupun premis perniagaan akan kesesuaian dan keburukannya. Soalan kaola adakah pihak kementerian mempunyai makmal khas bagi mengetahui apa juga produk sama ada dalam dan luar negeri yang masuk ke negara kita.

Yang Berhormat Pengerusi: Yang Berhormat kita bercakap dengan Tajuk apa sekarang ini?

Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim: Tajuk Kemajuan tapi belum pernah dicakapkan mengenai perkara ini iaitu dengan makmal.

Yang Berhormat Pengerusi: Tajuk bilangan berapa Yang Berhormat supaya kita senang melihat. Kalau kita tidak spesifik kita sudah membincangkan Belanjawan Kementerian-Kementerian secara terperinci. Sekarang kita melihat dari segi Rancangan Kemajuan.

Dalam Rancangan Kemajuan mempunyai tajuk-tajuk Perbelanjaan secara spesifik. Saya berharap sekiranya Ahli Yang Berhormat menentukan secara spesifik manakah Tajuk yang ditanyakan itu.

Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Tajuk 1015 - Perubatan dan Kesihatan Yang

Berhormat Pengerusi. Kalau diizinkan kaola meneruskannya.

Yang Berhormat Pengerusi: Saya sekali lagi bertanya Yang Berhormat Tajuk 1015 - Perubatan dan Kesihatan tetapi dalam Tajuk 1015 - Perubatan dan Kesihatan itu apakah Sub Tajuk yang dituju ini.

Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim: Tajuk 1015 - Perubatan dan Kesihatan Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Saya minta supaya kita tidak mengulangi lagi perbincangan yang dahulu mengenai aduan orang ramai dan seumpamanya. Kita sekarang bercakap mengenai Rancangan Kemajuan yang mempunyai Tajuk secara spesifik.

Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Barangkali kaola hanya melihat keseluruhan iaitu terdapat keretakan bangunan tadi sudah.

Yang Berhormat Pengerusi: Ahli Yang Berhormat. Kita juga bercakap mengenai kenyataan itu. Bukan Ahli Yang Berhormat sendiri sahaja yang tahu kenyataan itu. Jadi saya minta Ahli Yang Berhormat untuk menunjukkan kepada kita sekarang Sub Tajuk yang mana di sebut oleh Ahli Yang Berhormat itu.

Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim: Baiklah Yang Berhormat Pengerusi. Kaola tidak akan meneruskan

soalan itu dan setakat ini sahaja yang kaola sampaikan. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Ada respons daripada Ahli yang Berhormat dari sebelah sana, silakan.

Yang Berhormat Menteri Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Tadi ada soalan daripada Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim berkenaan dengan peruntukan Kementerian Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan dalam bidang Pertanian yang berjumlah \$300,000.00 lebih.

Soalannya adakah mencukupi untuk kita melaksanakan perancangan untuk memastikan keupayaan kita untuk mengeluarkan padi sampai sara diri. Sebenarnya anggaran perbelanjaan yang besar tidak banyak dalam RKN tetapi diletakkan pada Perbelanjaan Khas malah berjumlah \$5,390,000.00 iaitu untuk kerja seperti yang dinyatakan oleh Ahli Yang Berhormat tadi untuk pembangunan infrastruktur, parit, pengaliran, pemulihan, import pertanian, jentera, mesin dan juga diperlukan untuk meningkatkan produktiviti dan pengeluaran padi.

Skim pembelian semula hasil padi pun termasuk dalam Tajuk berkenaan dan juga meningkatkan infrastuktur dan kemudahan *equipment* diberikan kepada kawasan pertanian bagi meningkatkan produktiviti pengeluaran hasil-hasil pertanian. Jadi, yang diletakkan di bawah RKN10 itu ialah untuk jangka

masa yang lebih panjang dan bukan *urgent* sebab itu ia jumlahnya tidak besar. Tetapi, yang paling *urgent* adalah untuk membeli balik padi daripada orang ramai diletakkan pada masa ini di bawah Perbelanjaan Khas Tahunan. Demikian sahaja jawapan kaola, Yang Berhormat Pehin. Terima kasih.

Yang Berhormat Menteri Di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua): Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Kaola hanya akan menambah saja. Memang benar Peruntukan bagi 2016/2017, B\$450,000, cuma kalau kita melihat 4 tahun yang lepas, kerajaan sudah berbelanja bagi sektor pertanian dalam RKN10 sudah B\$23 juta. Kebanyakan projek itu sudah banyak yang siap.

Dalam *list* yang ada di depan kaola ini, banyak projek itu yang siap dan sebagaimana jua yang dinyatakan oleh Yang Berhormat Menteri Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan tadi, semenjak 3 tahun yang lepas banyak sudah *diallocate* ataupun diperuntukkan dalam *Special Expenditure*. Misalannya dalam tahun 2012, B\$20 juta untuk padi, selepas itu dikurangkan kepada B\$15 juta dan B\$10 juta. Memang tiap-tiap tahun kita membelanjakan untuk pertanian ini. Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Barangkali Yang Berhormat Menteri Pembangunan suka untuk menjawab mengenai rumah retak ini tadi. Silakan, Yang Berhormat Menteri Pembangunan.

Yang Berhormat Menteri Pembangunan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Mengenai pelaksanaan Skim Perumahan, Yang Berhormat Pengerusi, pada peringkat ini kita mengumpul pengalaman jua. Oleh sebab *queue* yang menunggu untuk mendapatkan rumah melalui RPN dan STKRJ terlalu banyak, kita telah cuba melaksanakan pembinaan rumah ini secepat mungkin. Projek yang telah dilaksanakan itu sebanyak 2,000 buah ke 4,000 buah. Agensi-agensi yang dibabitkan termasuk juga *BEDB*. Barangkali dalam kita cuba mempercepatkan membuatnya dengan banyak dan cuba jua mencapai kualiti, ada perkara yang tidak tercapai. Barangkali itu juga antara penyebabnya, Yang Berhormat Pengerusi.

Mengikut *term* kontrak pembinaan ini memang ada *liability period* untuk mereka membaiki rumah itu. Jika dikenal pasti rumah itu retak atau bocor, memanglah diperbaiki dulu sebelum diserahkan kepada penerima-penerima. Barangkali ada juga sekali-sekala kesnya sudah diterima dan didiami, adanya retak itu dikira kes *unfortunate*. Seboleh-bolehnya akan cuba dibaiki selepas itu dan dianggap *exceptional cases*. Itu saja, Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat. Saya persilakan sekarang Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin.

Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Di dalam Dewan yang mulia ini kita pun membincangkan selama lebih kurang 2 minggu untuk peruntukan kementerian-kementerian dan jabatan-jabatan kerajaan.

Kaola rasa langkah-langkah bagi melaksanakan peruntukan dan dasar-dasar bagi setiap kementerian perlulah dilaksanakan dengan jujur, amanah dan menjurus kepada kepentingan rakyat dan Negara Brunei Darussalam.

Beralih kepada Peruntukan Rancangan Kemajuan bagi Tahun Kewangan 2016/2017, kaola difahamkan bahawa jumlah peruntukan yang diberikan adalah sebanyak \$700 juta pada tahun 2016. Jika dibandingkan dengan tahun 2015, jumlah sebelumnya adalah \$1.0 bilion. Walau bagaimanapun, pada pandangan kaola, jumlah sebanyak \$700 juta ini satu jumlah yang realistik. Ini memandangkan kepada keadaan masalah ekonomi telah melanda seluruh dunia, termasuklah Negara Brunei Darussalam. Jumlah ini satu inisiatif kerajaan yang sangat positif kerana ia masih menumpukan kepada perbelanjaan ataupun *spending* yang diperlukan dan memilih projek kerajaan yang penting yang menjurus kepada meningkatkan taraf kehidupan (*quality of life*) rakyat dan penduduk di Negara Brunei Darussalam.

Kaola selaku ahli perniagaan di *private sector* berasa bahawa jumlah B\$700

juta ini satu jumlah yang realistik kerana memandangkan keupayaan *private sectors* untuk menyerap atau *absorb* jumlah tersebut.

Yang Berhormat Pengerusi: Ahli Yang Berhormat, apakah pertanyaannya?

Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin: Maksud kaola, Yang Berhormat Pengerusi, peruntukan sebanyak \$700 juta ini mencukupi untuk belanja kerajaan.

Yang Berhormat Pengerusi: Jadi, Ahli Yang Berhormat memberikan pandangan?

Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin: Ya, \$700 juta ini adalah jumlah peruntukan yang realistik (untuk membenarkan *private sector* tidak dapat *absorb* jumlah tersebut). Dengan cara ini *private sector* akan dapat mengendalikan projek-projek yang disenaraikan dalam Rancangan Kemajuan Negara (RKN10) dan lebih *cost saving* dan efektif. Kaola melihat ini peluang yang baik bagi kerajaan dan pihak swasta berganding bahu, bekerja sama dalam sama-sama mencapai objektif kita ini. Sekian. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Terima kasih, Ahli Yang Berhormat. Ahli Yang Berhormat tadi telah menyatakan bahawa perbelanjaan yang diperuntukkan bagi kemajuan tahun ini

lebih realistik daripada tahun yang sudah-sudah? Yang Berhormat, *can you use your microphone. I am hard of hearing you myself.*

Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin: *Kaola as a businessman minded, masa ini the economy is not so good. I think that the peruntukan \$700 million is sufficient on the business mind of thinking. Thank you, Yang Berhormat Pengerusi.*

Yang Berhormat Menteri Di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua): Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Kaola hanya ingin mengucapkan berbilang-bilang terima kasih atas dukungan dan *understanding* Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin mengenai bajet yang ada kita sediakan ini satu bajet yang realistik. Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Sekarang saya persilakan Yang Berhormat Awang Haji Ramli bin Haji Lahit.

Yang Berhormat Awang Haji Ramli bin Haji Lahit: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Taala Wabarakatuh dan Salam Sejahtera.

Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Dalam Anggaran Perbelanjaan Kemajuan 2016/2017,

Kaola akan membawa persoalan kepada 4 sektor secara khusus mengikut gelaran projek. Sebelum itu kaola merakamkan ucapan penghargaan dan terima kasih atas mukadimah Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana dan Menteri Kewangan II (Kedua) mengenai Anggaran Perbelanjaan Kemajuan Negara 2016/2017 sebentar tadi.

Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Kaola akan mengemukakan Sektor 1001, (muka surat 4,) Gelaran Pertanian 012. Pembangunan Industri Buah-buahan yang mempunyai peruntukan 2015/2016 berjumlah 67 ribu tetapi berkurang pada 2016/2017 berjumlah 40 ribu sahaja.

Kaola ingin tahu:-

- i. Apakah perkembangan pembangunan industri buah-buahan ini. Adakah belanjawan ini termasuk juga kajian dan percubaan pembenihan buah tempatan seperti. Buah sicut atau sabal, serapit, santol, menunggan, pinanasan, keranji, kawang, sulang dan lain-lain seperti yang pernah diusulkan pada Mesyuarat Negara yang lalu.

Ini dengan tujuan pembenihan supaya mengelakkan buah-buahan tersebut pupus yang sudahpun jarang sudah didapati;

- ii. Sektor 1004 Kemajuan Perusahaan ceraian 019. Pusat Penyelidikan Herba Traditional di Kampung Sinaut, Tutong yang mempunyai peruntukan 2016/2017 berjumlah \$384,600.00. Dari jumlah

peruntukan ini kaola ingin tahu apakah kemajuan herba yang sudah dan boleh diangkat untuk menjadi produk eksport?;

- iii. Sektor 1007 Gelaran Jalan Raya - Ceraian 009. Jejambat di Persimpangan Lebuh Raya Ceraian 003 Persimpangan Lebuh Raya Tutong - Telisai dan Jalan Perumahan Bukit Beruang yang mempunyai peruntukan 2016/2017 berjumlah \$1,565,000 sahaja;

Apakah peruntukan ini boleh dimasukkan sebahagiannya digunakan untuk melebarkan jalan susur keluar dari Jejambat Bukit Beruang menuju ke Telisai yang sempit dan pendek yang jauhnya lebih kurang 50 meter sahaja? Tujuannya untuk mengelakkan kemalangan pelanggaran dari belakang kerana kenderaan yang akan melalui dari jalan susur keluar ini sebahagian badan kenderaan terkeluar dari garis putih di tepi lebuh raya utama yang dilalui oleh kenderaan yang banyak dan Tutong. Dari sebelah kiri jalan susur keluar ini adalah pagar keselamatan yang memang kenderaan tidak boleh menepi ke kiri kerana sempit;

- iv. Sektor 1021, Gelaran Hal Ehwal Ugama - Ceraian 005 Masjid Baharu Skim Tanah Kurnia Rakyat Jati Telisai yang mempunyai baki peruntukan RKN 10 berjumlah \$9,182,726.00 dan pada tahun 2016/2017 tidak ada peruntukan.

Kaola ingin tahu adakah projek pembinaan ini diteruskan?; dan

- v. Sektor 1016, Gelaran Kebersihan - Ceraian 015. Kampung Telisai. Dengan Peruntukan 2016/2017 berjumlah \$641,000.00.

Adakah peruntukan ini termasuk untuk membina tapak pembuangan sampah Kampung Telisai iaitu bagi menggantikan tapak sampah yang berpindah dari Gerai Telisai ke tapak baharu? Untuk makluman tapak cadangan pengganti ini telah abiskaola lawat bersama pihak berkenaan untuk kepastian ia seseuai untuk mendapat kelulusan. Kaola dimaklumkan oleh pihak berkenaan tidak ada halangan untuk menggunakan kawasan ini untuk membina pembuangan sampah yang baharu. Sekian terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Ada beberapa soalan daripada Ahli Yang Berhormat yang perlu jawapan daripada Menteri-Menteri yang berkenaan. Silakan Yang Berhormat Menteri Perindustrian dan Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan.

Yang Berhormat Menteri Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih juga pada Yang Berhormat Awang Haji Ramli bin Haji Lahit atas beberapa soalan berkenaan dengan berkait yang Kementerian kaola:-

Tajuk 1001 - Pertanian, Ceraian 102 berkenaan Industri Buah-buahan yang ada Peruntukkan \$40,000.00. Seperti juga Tajuknya, adalah bagi Perkhidmatan *Site Staff Fruit Physiologist*. Ertinya ia adalah Peruntukkan Perkhidmatan *Site Staff* bagi perkhidmatan kerja-kerja Penyelidikan *Sociology* dan *Agronomy*. Penyelidikan terhadap tumbuhan dan bunga-bunga dan pembentukan buah termasuk kawalan mutu dan hasil. Sebenarnya masa ini tujuannya cuma untuk sebagai kajian sahaja; dan

Tajuk 1004 - Kemajuan Perusahaan - Ceraian 019 juga berkenaan dengan Pusat Penyelidikan Herba Traditional di Kampung Sinaut, Tutong berjumlah \$384,600.00.

Ini adalah untuk melaksanakan aktiviti *RND* terhadap herba yang berpotensi untuk kegunaan perubatan tradisional dan makanan tambahan ataupun *food supplement*. Strategi untuk buah-buahan ataupun herba ini masih lagi dalam penelitian dan penilaian kementerian pada masa ini. Seperti dimaklumkan lebih awal, kita *more* fokus kepada aktiviti *high productivity* yang boleh yang menjana kepada eksport.

Masa ini kajian masih lagi dibuat dan *infact* masa ini di kawasan *Agro Tech Park* itu ada 40 hektar akan ditender atau di *RAP* pada orang ramai untuk membuat *proposal* berkenaan apakah tanaman buah-buahan yang boleh mereka usahakan dan boleh menjana kepada penambahan penghasilan

ataupun pengeluaran dan kalau boleh untuk eksport.

Walau bagaimanapun, Tajuk kedua-dua ini untuk penyelidikan sahaja pada masa ini. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Silakan Yang Berhormat Menteri Pembangunan.

Yang Berhormat Menteri Pembangunan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Kaola akan menjawab soalan mengenai soalan Yang Berhormat Awang Haji Ramli bin Haji Lahit berhubung dengan peruntukan sebanyak \$1.56 juta bagi Tajuk1007 - Ceraian 009 - Sub ceraian 003 - Persimpangan Lebu Raya Tutong - Telisai/Jalan Perumahan Bukit Beruang.

Pertanyaan Yang Berhormat sama ada dapat digunakan peruntukan ini untuk tujuan menambah baik jalan susur keluar Telisai. Kaola baru sahaja difahamkan oleh Yang Mulia Pengarah Jabatan Jalan Raya bahawa jumlah yang disediakan ini ialah tujuannya *retention money* yang masih lagi dipegang buat masa ini. Dan perlu akan *direlease* setelah tamatnya *defect liberity period* nanti. Jadi ada peruntukan khususnya. Usul-usulnya payah duit itu *direlease* untuk tujuan lain. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Nampaknya ada barangkali Ahli-ahli Yang Berhormat ada kekeliruan mengenai skim *value* dan belanjawan

yang diperuntukkan setiap tahun. Baki yang ditinggalkan itu mungkin ada yang salah faham mengenainya. Silakan Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Ugama.

Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Ugama: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Projek di Telisai ini, untuk pengetahuan dewan sama juga dengan projek yang lain yang ditangguhkan.

Yang Berhormat Pengerusi: Saya teruskan dengan menjemput Yang Berhormat Awang Haji Mohd. Shafiee bin Ahmad, silakan Yang Berhormat.

Yang Berhormat Awang Haji Mohd. Shafiee bin Ahmad: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Kaola ingin mengutarakan 2 Tajuk sahaja dalam Anggaran Perbelanjaan Kemajuan Negara dari April 2016 hingga Mac 2017 iaitu dalam sektor:-

1. Tajuk 1018 - Kemudahan Awam dan Alam Sekitar, muka surat 43 iaitu Menaik Taraf Terminal Bas dan Teksi Seria yang bernilai \$1 juta. Tiada sebarang aktiviti yang akan dijalankan pada Belanjawan Tahun 2016/2017 ; dan
2. Tajuk 1021 - Masjid Baharu Rancangan Perumahan Negara Lumut (muka surat 56) yang berjumlah \$15 juta. Setakat ini ia hanya dibelanjakan dalam \$8,400 dalam peruntukan bagi Tahun 2016/2017, tiada menunjukkan

sebarang aktiviti. Kaola memohon penjelasan dari kementerian yang berkenaan iaitu adakah kedua-dua projek ini tidak akan dilaksanakan pada Tahun Kewangan 2016/2017 yang mungkin disebabkan keadaan kewangan kerajaan ketika ini tidak begitu mengizinkan ataupun dalam erti kata yang lain projek tersebut ditangguhkan?

Sekian Yang Berhormat Pengerusi, terima kasih.

Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Ugama: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih juga Yang Berhormat Awang Haji Mohd. Shafiee bin Ahmad. Beberapa projek RKN 10 untuk dilanjutkan bagi tahun hadapan ini nampaknya tidak ada bagi Kementerian Hal Ehwal Ugama. Ada yang ditangguhkan, termasuklah juga di Daerah Belait sebagaimana yang disebutkan tadi iaitu Masjid Lumut. Kalau spesifiknya dapat dikatakan ia ditangguhkan.

Yang Berhormat Menteri Perhubungan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Mengenai Tajuk 1018 - Menaik Taraf Terminal Bas dan Teksi Seria. Apa yang kaola perhatikan bahawa projek tersebut tidak ada peruntukan, bukan hanya bagi tahun 2016/2017 malahan juga pada tahun 2015/2016 dan ternyata perkara ini telah dibincangkan dalam Majlis Mesyuarat Negara pada musim yang lalu dan tidak ada peruntukan disediakan bagi tujuan ini.

Walau bagaimanapun, perkara ini seperti yang kaola terangkan tadi pagi mengenai Pembinaan Terminal Bas, konsep yang kita mahukan supaya terminal bas itu biar menjadi *passenger terminal* bukannya dikhususkan untuk menempatkan bas. Ia hendaklah digunakan untuk kemudahan pengguna-pengguna bas dan digunakan untuk berehat, membeli tiket dan menunggu ketibaan bas. Projek ini nanti akan dimasukkan dalam rancangan Peningkatan Pengangkutan Awam sebanyak \$10 juta.

Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Ada lagi yang mahu menjawab? Kalau tidak saya persilakan Yang Berhormat Datin Paduka Dayang Hajah Zasia binti Sirin. Silakan Yang Berhormat.

Yang Berhormat Datin Hajah Zasia binti Sirin: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنْ اَتَّبَعَ الْهُدٰی ﴿٤٧﴾

Sebelum saya meneruskan, setelah saya melihat Anggaran Perbelanjaan Kemajuan, beberapa Tajuk, saya hanya ingin berkongsi beberapa pandangan sekiranya dibenarkan. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

1. Dalam Anggaran Perbelanjaan Kemajuan Negara dalam Sektor Pendidikan beberapa peruntukan kewangan telah diperuntukkan

untuk Peningkatan institusi Pendidikan Teknik dan Vokasional.

Sebagaimana kita maklum jua, pelbagai program dan *module* kursus teknikal dan vokasional telah ditawarkan dengan lebih terancang dan tersusun dan ini telah menarik minat pelajar-pelajar kita yang bukan sahaja bagi pelajar yang mendapat kurang daripada 5 kredit 'O' Level, malah yang mencapai lebih daripada 5 kredit 'O' Level pun ada yang lebih berminat untuk memilih bidang-bidang yang ditawarkan oleh institusi pendidikan teknikal dan vokasional ini berbanding memasuki pusat Tingkatan Enam. Saya ucapkan syabas dan tahniah atas usaha gigih pihak yang berkenaan.

Berkaitan dengan pusat teknikal dan vokasional ini saya tertarik dengan pencapaian yang dibuat oleh sebuah negara jiran yang berjaya menubuhkan atau mengadakan sebuah Sekolah Pendidikan Vokasional Pendidikan Khas iaitu bagi Tingkatan 4 dan 5. Sebagai satu usaha bagi membantu dan melatih pelajar-pelajar yang kurang bernasib baik yang mempunyai keistimewaan masing-masing untuk maju dalam bidang vokasional untuk masa depan mereka.

Sejak ditubuhkan dalam tahun 80-an dengan keramaian penuntut hanya 100 lebih orang. Sekolah ini telah banyak mencapai kejayaan dalam berbagai-bagai bidang kemahiran

termasuk bidang *IT* dan keusahawanan dan lain-lainnya. Saya berpendapat, di samping kita sudah mempunyai pusat-pusat khas bagi Orang-Orang Berkeperluan Khas di negara ini adakah Kementerian Pendidikan juga mahu mengadakan sebuah Sekolah Pendidikan Vokasional Pendidikan Khas dalam pelbagai *module* kursus dan latihan yang bersesuaian bagi Orang Yang Berkeperluan Khas ini ditempatkan dalam satu bumbung pendidikan vokasional semata-mata untuk melihat masa depan orang-orang istimewa dan berkeperluan khas ini lebih terjamin.

Ia bukan sahaja melatih bidang kemahiran malahan memberi ruang dan peluang untuk bidang keusahawanan dan pekerjaan bagi mereka; dan

2. Tajuk 1005 - Perdagangan dan Kemajuan Usahawan, sub tajuk - 1005 iaitu Program Promosi Produk Tempatan bagi Tahun Kewangan 2016/2017. Nampaknya tidak ada peruntukan yang untuk Program Promosi Produk Tempatan. Namun pada pandangan saya Promosi Produk Tempatan ini masih perlu dipergiatkan lagi terutama di dalam negara. Kita melihat produk tempatan khususnya dalam projek Satu Kampung Satu Produk semakin berkembang maju, meskipun masih dalam kuantiti yang terhad.

Perkara ini pernah disentuh semasa sesi muzakarah bersama

Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri baru-baru ini. Yang terlibat dengan Satu Kampung Satu Produk ini, kebanyakannya terdiri daripada kaum wanita iaitu suri-suri rumah tangga yang tidak mempunyai pekerjaan tetap dan tertentu. Dengan adanya Projek Satu Kampung Satu Produk ini telah memberi peluang kepada kaum wanita untuk menambah pendapatan dan meningkatkan ekonomi keluarga.

Saya rasa optimis untuk projek seperti ini diteruskan dengan lebih giat lagi umpamanya memikirkan tempat khusus untuk mereka ini memasarkan dan menjual hasil produk mereka dengan lebih menarik dan bermutu tinggi. Sebagai contoh kita ada sebuah bangunan yang dikenali sebagai Bangunan Parking Bertingkat iaitu di kawasan Bandar Seri Begawan. Kalau tidak silap saya ia dibina untuk orang tempatan kitani berniaga, tetapi pada masa ini nampaknya tidak lagi banyak dikunjungi oleh orang ramai.

Pada pandangan saya, eloklah tempat seperti ini dihidupkan semula dengan tujuan asalnya untuk orang kita berniaga. Terutama peniaga wanita tempatan yang terlibat dengan Satu Kampung Satu Produk ini, kerana mereka ini tidak ada tempat khusus dan tempat untuk menjual produk mereka. Kalau sekiranya bangunan ini difikirkan bersesuaian, mestilah dibuat sedikit pengubahsuaian iaitu:-

1. Disegarkan suasana persekitaran;

2. Diberi sentuhan konsep yang lebih moden;
3. Kemudahan laluan orang ramai untuk ke sana; dan
4. Banyakkan promosi dan pengiklanan dan yang paling mustahak ada pihak yang benar-benar memedulikan perjalanan program ini ataupun projek ini di peringkat kebangsaan dan *Darussalam Enterprise* dikenali sebagai *DARe*, selayaknya dilibatkan secara langsung supaya badan ini bukan sahaja indah pada nama tetapi indah lagi pada pencapaian dan kemajuannya sesuai dengan tujuan badan ini ditubuhkan iaitu untuk membantu Perusahaan Kecil dan *sederhana (SME)* untuk berkembang maju bukan hanya di peringkat dalam negara, serantau malah antarabangsa.

Sekian Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Silakan Yang Berhormat Menteri Pendidikan.

Yang Berhormat Menteri

Pendidikan: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi dan terima kasih kepada Yang Berhormat Datin Paduka Dayang Hajah Zasia binti Sirin, atas saranan yang telah dikemukakan mengenai keperluan pelajar-pelajar dalam kategori berkeperluan khas ini. Sebenarnya kita di Kementerian Pendidikan sentiasa meneliti keperluan

pelajar-pelajar dalam pendidikan khas ini. Sebab itulah kita telah pun mengadakan berbagai-bagai program bagi membantu mereka ini iaitu:-

1. Melalui sistem pendidikan yang inklusif; dan
2. Dengan menyediakan prasarana yang cukup yang dapat menangani isu keperluan mereka dan juga dengan pembekalan guru-guru yang pakar dalam bidang-bidang mereka ini.

Dari cadangan Yang Berhormat tadi, memanglah kita belum ada cadangan yang sedemikian. Walau bagaimanapun, kita telah pun meneliti kemudahan yang telah diberikan dan memanglah dari semasa ke semasa kita akan sentiasa menaik taraf pemberian kemudahan yang telah pun kita berikan.

Tidaklah satu perkara yang kita tolak, kemungkinan pada satu masa nanti kita juga akan meneliti sejauh mana Sekolah Vokasional Khas bagi mereka ini sesuai untuk diadakan ataupun tidak. Insyallah, jika perkara itu akan ada keperluannya akan diadakan seperti jua saranan Yang Berhormat Datin Paduka Dayang Hajah Zasia binti Sirin. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Silakan Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian, di Jabatan Perdana Menteri.

Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian,

di Jabatan Perdana Menteri:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh. Berbalik kepada soalan daripada Yang Berhormat Datin Paduka Dayang Hajah Zasia binti Sirin, tentang Program Produk Tempatan. Sebenarnya perkara ini memang sedang dilaksanakan untuk menolong mempromosikan dan memasarkan produk Satu Kampung Satu Produk ini. Masa ini sedang dijalankan bersama Bahagian Koperasi dan Industri Kotej, di Jabatan Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian, di Jabatan Perdana Menteri dan untuk sama-sama bekerjasama dalam memasarkan produk tersebut melalui koperasi yang ada pada masa ini.

Insyallah jua, seperti yang disarankan oleh Yang Berhormat Datin supaya *DARe* ini, jangan indah daripada segi nama sahaja, insya-Allah dengan berbaik sangka, kaola akan memastikan *DARe* ini akan menyediakan program untuk membangun perusahaan tempatan sehingga mereka dapat menembusi pasaran antarabangsa. Mengenai Satu Produk Satu Kampung ini, perbincangan telah pun dibuat dan insya-Allah program ini, malah program yang dijalankan oleh *DARe* pada saat ini pun sedang berjalan. Itu sahaja Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Yang Berhormat Menteri Pendidikan mahu menambah lagi.

Yang Berhormat Menteri Pendidikan: Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Kaola cuma ingin

menambah sedikit Yang Berhormat Pengerusi. Mengenai cadangan Sekolah Kemahiran Khas ini. Memang perkara ini, sudah dibincangkan dan cadangan site sudah pun dibuat hanya setelah dikumpul maklumat kos dan sebagainya. Didapati kosnya terlalu tinggi pada masa ini, jadi perkara itu kita tangguh dulu dan kita cari usaha lain bagaimana kita mengadakan Sekolah Kemahiran ini dengan kos yang *affordable* bagi kita. Perkara itu, seperti mana jua yang telah pun kaola nyatakan tadi, memang sudah ada dalam perundingan hanya cuma belum dapat dilaksanakan oleh sebab kos yang terlalu tinggi. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Silakan Yang Berhormat Menteri Pembangunan.

Yang Berhormat Menteri Pembangunan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Kaola ada ketinggalan satu soalan daripada Yang Berhormat Awang Haji Ramli bin Haji Lahit, iaitu berhubung dengan Tajuk 1016 - Kebersihan. Tajuk ini sebenarnya Skim Pembetulan Kampung Telisai. Tujuannya khusus untuk *sewerage pipe* dan *pump station*. Yang Berhormat tadi mencadangkan peruntukan ini digunakan untuk tempat pembuangan sampah baharu di Telisai. Tempat pembuangan itu sudah juga ada dalam pertimbangan pada masa ini, tapi bukan Tajuk RKN 10. Ia di bawah Tajuk jabatan sahaja. Pada peringkat ini, sedang diteliti kesesuaian tapaknya. Nanti setelah didapati bersesuaian barangkali difikirkan keutamaannya berbanding dengan keutamaan yang

lain. Itu sahaja Yang Berhormat Pengerusi, Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Dalam Negeri.

Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Dalam Negeri: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Kaola hanya ingin menambah penjelasan yang diberikan oleh Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian di Jabatan Perdana Menteri. Tekeduhung Yang Berhormat Datin Paduka Dayang Hajah Zasia binti Sirin, menimbulkan mengenai Satu Kampung Satu Produk.

Sebagaimana yang diterangkan oleh Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian, di Jabatan Perdana Menteri ada perundingan di antara Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dengan *DARe* bagi meningkatkan Satu Kampung Satu Produk dan walaupun bagi Satu Kampung Satu Produk di bawah Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri bahawa tidak ada dalam Rancangan Kemajuan Negara.

Dalam Bajet Anggaran Perbelanjaan Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri diperuntukkan \$400 ribu bagi Satu Kampung Satu Produk dan Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri, sekarang ini sedang meneliti cadangan bagi pemasaran bagaimana cara untuk membantu Satu Kampung Satu Produk memasarkan hasil produk mereka.

Bangunan yang disebutkan tadi Bangunan *Parking* Bertingkat adalah termasuk dalam satu pembangunan yang akan dilaksanakan dan akan di dalam rancangan Bandar Seri Begawan *Master Plan* iaitu *directain* 12 buah kedai di Jalan Sultan Omar 'Ali Saifuddien dengan 2 blok bangunan di belakangnya. Oleh itu, ada sudah perancangan untuk memajukan (*develop*) kedua-dua buah bangunan berkenaan bagi tujuan tertentu. Sekian saja yang dapat kaola maklumkan, Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Saya mencadangkan supaya Mesyuarat Jawatankuasa ini kita tangguhkan dulu bagi membolehkan kita balik ke Persidangan Majlis Mesyuarat Negara.

(Mesyuarat Jawatankuasa ditangguhkan)

(Majlis Mesyuarat disambung semula)

Yang Berhormat Yang Di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat. Kita bersidang semula dalam Majlis Mesyuarat Negara. Saya tangguhkan Mesyuarat ini selama 15 minit dan kita akan menyambung Mesyuarat kita sebentar tadi, nanti.

(Majlis Mesyuarat berehat sebentar)

(Majlis Mesyuarat disambung semula)

Yang Berhormat Yang Di-Pertua:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh. Ahli-ahli Yang Berhormat. Kita bersidang semula untuk membincangkan Rang Undang-Undang (2016) Perbekalan, 2016/2017. Maka bagi membolehkan kita bersidang selaku Jawatankuasa sepenuhnya, saya tangguhkan dulu Persidangan Majlis Mesyuarat Negara ini.

(Majlis Mesyuarat ditangguhkan)**(Mesyuarat bersidang sebagai Jawatankuasa)**

Yang Berhormat Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat. Kita sekarang bersidang sebagai Jawatankuasa sepenuhnya dan kita masih menimbang dan meneliti Rang Undang-Undang (2016) Perbekalan, 2016/2017. Bersama saya di sini, masih terdapat beberapa orang Ahli Yang Berhormat Yang Dilantik yang suka untuk turut serta dalam perbincangan mengenai Belanjawan bagi Tajuk Kemajuan.

Sekarang saya persilakan, Yang Berhormat Awang Haji Gapor @ Haji Md. Daud bin Karim. Silakan.

Yang Berhormat Awang Haji Gapor @ Haji Md. Daud bin Karim: Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh dan salam sejahtera.

Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Lebih dahulu kaola mengucapkan tahniah dan terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua), atas mukadimah yang telah disampaikan sebentar tadi. Kaola menyokong Peruntukan Kemajuan sebanyak \$700 juta bagi perbelanjaan Rancangan Kemajuan Negara Tahun Kewangan 2016/2017.

Soalan kaola:-

1. Tajuk 1007 - Jalan Raya, Ceraian 016 - Pembinaan Jambatan Penghubung dari Sungai Kebun ke Jalan Residency:-
 - i. Berapa peratuskah projek ini sudah dilaksanakan?; dan
 - ii. Bilakah projek ini dijangka siap sepenuhnya?
2. Tajuk 1016 - Kebersihan, Ceraian 002 - Skim Pembentukan, Ceraian 001 - Kampung Berangan, Kianggeh dan Subok. Projek ini diberikan peruntukan sebanyak \$5.8 juta. Kaola ingin mengetahui:-
 - i. Bilakah projek ini dijalankan?; dan
 - ii. Bagaimana perkembangannya setakat ini?
3. Tajuk 1018 - Kemudahan Awam dan Alam Sekitar, Ceraian 009 - Pembinaan Terminal Bas, Ceraian 001 - Muara. Projek ini diberikan

peruntukan sebanyak \$2.2 juta. Kaola ingin mengetahui perkembangan projek ini dan bilakah dijangka siap?

Sekian, terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Adakah Ahli Yang Berhormat bersedia untuk menjawab soalan-soalan itu, secara *detail* barangkali. Pihak Yang Berhormat Menteri Perhubungan.

Yang Berhormat Menteri Perhubungan: Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Berhubung dengan Bas Terminal di Muara, sukacita kaola ingin memaklumkan kepada Yang Berhormat Awang Haji Gapor @ Haji Md. Daud bin Karim bahawa projek tersebut telah pun siap dan akan mula beroperasi dalam sedikit masa lagi, insya-Allah. Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Menteri Pembangunan: Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Kaola belum ada *detail* mengenai projek Jalan Penghubung dari Jalan Residency, *in terms of percentage*. Projek berkenaan dijangka siap pada tahun 2018. *Percentage so far*, belum ada dan kaola akan balik nanti untuk menerangkannya.

Yang Berhormat Pengerusi: Sementara menunggu *detail* itu, saya kira ada baiknya kita beralih kepada soalan lain. Yang Berhormat Orang Kaya Maha Bijaya Awang Haji Othman bin Uking. Silakan, Yang Berhormat.

Yang Berhormat Orang Kaya Maha Bijaya Awang Haji Othman bin Uking: Terima kasih, Yang Berhormat Pengerusi. Assalamualaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh. Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-ahli Yang Berhormat. Kaola menyentuh muka surat 55, Tajuk 1021 - Hal Ehwal Ugama, Ceraian 001 - Tambahan Masjid Kampung Keriam. Dalam anggaran tersebut ada tercatat baki pembinaan Masjid Kampung Keriam iaitu \$352,706.00.

Dalam mukadimah Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua) tadi, bahawa tahun akhir ialah pada 15/16. Kaola ingin bertanya:-

1. Adakah baki ini boleh digunakan untuk menyiapkan masjid yang telah pun siap dibina tetapi belum keseluruhannya? Umpamanya di ruang makan ataupun ruang jamuan, masih belum ada pagar dan dinding. Apabila hari hujan, kadangkalanya ada anjing masuk ke dalam kawasan itu. Oleh itu, untuk membina pagar dan dinding ini saya kira \$352,706.00 ini mencukupi jika sekiranya ada peruntukan atau dibolehkan atau dilanjutkan projek 2016/2017.

Sekian Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Silakan Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Ugama. Kalau salah-salah ada yang tidak dibayar ni.

Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal

Ugama: *Retention*nya kalau nanti akan kaola periksa lebih lanjut lagi apakah keperluan wang ini untuk *retention* atau apa selebihnya lagi. Kalau pun selebihnya berbaki daripada projek termasuk sudah dibayar *retention* dan sebagainya nanti abiskaola berunding dengan pihak Kementerian Kewangan. Memang ada keperluan, kaola sampai ke masjid didapati keperluan yang dinyatakan oleh Yang Berhormat Orang Kaya Maha Bijaya Awang Haji Othman bin Uking tadi dan kaola menyatakan penghargaan atas perkara yang dikemukakan. Nanti abiskaola melihat sebenar-benarnya Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Saya persilakan Yang Berhormat Awang Haji Tahamit bin Haji Nudin.

Yang Berhormat Awang Haji Tahamit bin Haji Nudin:

Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh. Tajuk 1001 - Pertanian, Subtajuk 022 - Pembangunan Semula Stesen Pertanian. Peruntukan RKN10 sebanyak \$450,000.00 manakala peruntukan 2016/2017 \$0. Dalam tahun 60-an hingga tahun 80-an peranan stesen-stesen pertanian adalah sebagai pemangkin petani di kampung-kampung. Boleh dikatakan ketika itu pertanian di kampung-kampung adalah maju.

Saya rasa patut stesen pertanian ini diaktifkan semula terutama Unit

Perkembangan ini dihasratkan untuk menjana perekonomian selain minyak dan gas. Soalannya adakah rancangan Jabatan Pertanian untuk memajukan pertanian di kampung-kampung misalnya tanaman yang sudah langka seperti nanas, sekoi, limau manis dan lain-lain? Sekian terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Yang Berhormat Menteri Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan.

Yang Berhormat Menteri Sumber-Sumber Utama dan Pelancongan:

Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi dan terima kasih jua kepada Yang Berhormat Awang Haji Tahamit bin Haji Nudin mengenai soalan berkenaan dengan Tajuk 1001-022 Pembangunan Semula Stesen-Stesen Peruntukkannya kosong bagi tahun 2016/2017 samalah 2015/2016 pun kosong juga.

Walaupun kosong, objektif kementerian di Jabatan Pertanian dan Agrimakanan memang masih sama untuk dapat membantu peladang-peladang kampung untuk terus aktif dalam tanaman-tanaman tradisional, sayur-sayuran dan buah-buahan juga.

Walaupun kementerian dengan keghairahannya untuk memfokus kepada peningkatan produk keluaran bagi tujuan menyumbang kepada pertumbuhan KDNK dan juga pertumbuhan eksport demi mempelbagaikan ekonomi negara, keperluan untuk membantu orang kampung untuk tanaman tradisi masih

dibuat, tidak semestinya dengan membanyakkan stesen tetapi dengan memberi peluang kepada pegawai-pegawai kitani misalannya kalau dilihat daripada Perbelanjaan Berulang-Ulang kakitangan dukungan bertambah daripada \$439,000.00 setahun 2015/2016 perbelanjaannya naik kepada \$455,760.00.

Kakitangan masih ada untuk membantu orang ramai di luar bandar lebih aktif ertinya memberi nasihat dalam bidang baja, racun, benih dan lain-lain lagi bagi keperluan orang ramai. *In fact* abiskaola menggalakkan pegawai-pegawai itu untuk keluar dari daerah untuk meneliti dan meninjau perkembangan petani-petani yang aktif.

Dalam pada masa yang sama, Jabatan Pertanian dan Agrimakanan akan sentiasa terbuka untuk sesiapa saja peladang yang ingin mendapatkan khidmat nasihat daripada pakar-pakar di kementerian. Demikian sahaja yang dapat kaola jawab Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Yang Berhormat Menteri Pembangunan sudah bersedia.

Yang Berhormat Menteri Pembangunan: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi. Soalan yang diberikan tadi dari Yang Berhormat Awang Haji Gapor @ Md. Daud bin Karim berhubung dengan projek Jalan *Residency* seperti yang kaola nyatakan tadi penyiapan dijangka Januari 2018 dan perkembangan projek setakat ini

20.3 peratus dan *delay*. Ini disebabkan oleh ada beberapa isu umpamanya pada mulanya tidak diluluskan oleh Jabatan Pelabuhan atas spesifikasi yang tidak memenuhi tetapi alhamdulillah sudah ada menemui yang spesifikasi yang memulakan kerja-kerja tersebut. Jadi 20.3 peratus perkembangannya insya-Allah akan selesai pada Januari 2018 jua.

Mengenai Skim Pembedungan Kampung Menglait, *tendernya* perlu diberhentikan atas sebab teknikal tetapi sudah *ditender* semula dan pada masa ini sedang menunggu proses sokongan. Skim Pembedungan Kampung Berangan dan Kianggeh, Subok telah dimulakan pada tahun 2013 sebenarnya sudah siap pada Februari 2016 ini. Itu sahaja Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Terima kasih Yang Berhormat. Sekarang saya persilakan Yang Berhormat Awang Haji Sulaiman bin Haji Ahad.

Yang Berhormat Awang Haji Sulaiman bin Haji Ahad: Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh dan salam sejahtera. Lebih dahulu izinkanlah kaola juga untuk merakamkan penghargaan dan terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri dan Menteri Kewangan II (Kedua) mengenai Anggaran Perbelanjaan April 2016 / Mac 2017 Yang Berhormat sampaikan tadi.

Dalam Tajuk SP01 - Kemajuan. Anggaran Perbelanjaan Negara April 2016/Mac 2017 kaola hanya akan mengutarakan satu sahaja iaitu muka surat 74 dalam Sektor 1031 - Gelaran Pengaliran Air Ceraian 103 *Team* Pencegahan Banjir Temburong Fasa II. Yang Berhormat Pengerusi dalam Peruntukan 2016/2017 menyatakan Peruntukan berjumlah \$384,600.00. Sukacita kaola ingin meminta penjelasan mengenainya apakah projek yang telah atau sudah dibuat dalam Fasa II ini?

Sekian Yang Berhormat Pengerusi. Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Yang Berhormat Pengerusi: Juga bagi pertanyaan kepada Yang Berhormat Menteri Pembangunan.

Yang Berhormat Menteri Pembangunan: Kalau dapat kaola menunggu *detail* dulu, Yang Berhormat Pengerusi., belum ada.

Yang Berhormat Pengerusi: Disebabkan oleh penangguhan kita buat tadi maka saya memberikan kesempatan sekali lagi kepada Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim untuk meneruskan pertanyaannya.

Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim: Terima kasih banyak Yang Berhormat Pengerusi. Lebih dahulu kaola memohon maaf atas gangguan yang tidak disangka-sangka. Jadi besar harapan kaola kerana diberi peluang sekali lagi. Yang Berhormat Pengerusi. Kaola akan bercakap

mengenai Sektor 1015 - Perubatan dan Kesihatan, Pelan Induk Kementerian Kesihatan 002 berjumlah \$2.9 juta.

Ini merupakan cadangan sahaja supaya apa juga produk yang diimport dari luar negeri akan sentiasa dipantau sebelum ianya diedarkan di kedai atau premis perniagaan di negara ini akan kesesuaian atau keburukannya. Kaola ingin bertanya adakah pihak kementerian mempunyai makmal khas atau khusus? Jika ada diucapkan tahniah bagi mengetahui apa juga produk sama ada dari dalam dan luar negeri yang masuk ke negara ini tidak mendatangkan kemudatan kepada pelanggan-pelanggan apabila ia digunakan.

Yang Behormat Pengerusi. Saya juga memohon maaf kepada Yang Berhormat Menteri Kesihatan jika sekiranya terkeluar daripada yang akan disoalkan ini. Masyarakat atau orang ramai selalu mengatakan sama ada benar ataupun tidak, mereka mengatakan apabila ada produk makanan dan produk perubatan yang dilarang atau diharamkan oleh negara jiran baharulah kita berbuat demikian ataupun mengeluarkan kenyataan sama ada benar atau pun tidak?

Walaupun kita mempunyai rangkaian ataupun akses dengan *World Health Organisation* ada jua baiknya perkara ini diusahakan membuat kajian sendiri melalui makmal yang canggih, jika ada, dan mengeluarkan kenyataan berdasarkan penilaian dan pemantauan kita sendiri tanpa bergantung pada

berita dari luar negeri. Terima kasih.
Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Pengerusi: Silakan
Yang Berhormat Menteri Kesihatan.

Yang Berhormat Menteri Kesihatan: Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih banyak. Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh. Kaola ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada Yang Berhormat Awang Haji Jumat bin Akim atas isu yang ditimbulkan mengenai pemantauan.

Yang Berhormat Pengerusi. Mengenai produk ubat dan juga kosmetik, pihak Kementerian Kesihatan memang ada makmal yang tertentu untuk menjalankan ujian-ujian untuk ubat-ubatan yang dibawa masuk, malah adalah satu keperluan yang mandatori pada siapa-siapa yang ingin mengimport ubat-ubatan atau kosmetik ke negara kita untuk lebih dahulu memohon kebenaran. Untuk menyenangkan sipemohon ini, kadangkala lebih senang lagi kami melihat *database* yang sesetengah daripada produk ini sudah pernah dibawa masuk, tidak perlu kita menduplikasikan lagi.

Selain itu, rakan kaola Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian di Jabatan Perdana Menteri ada mengutarakan mengenai makmal di bawah jagaan Yang Berhormat Menteri Tenaga (*Energy*) dan Perindustrian di Jabatan Perdana Menteri. Mereka ada *capability* untuk menilai segala *DNA-DNA* babi dan

sebagainya. Kita haruslah memikirkan secara menyeluruh sebagaimana yang kaola terangkan sebelum ini mengenai *consolidation of services*. Kita mesti bekerja sebagai satu kerajaan agar kita tidak menubuhkan terlalu banyak makmal ini, Yang Berhormat Pengerusi ini pun kaola masih dalam perbincangan lanjutan dengan rakan-rakan kaola iaitu Yang Berhormat Menteri-Menteri yang berkenaan yang ada makmal-makmal ini. Kaola akan mengadakan satu *reference laboratory without duplication*. Kaola mengesyorkan segala produk ini dipantau, diikuti dengan *post marketing surveillance* dan Yang Berhormat Pengerusi. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Terima kasih, Yang Berhormat Menteri Kesihatan. Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin mahu bertanya lagi.

Yang Berhormat Pehin Kapitan Lela Diraja Dato Paduka Awang Goh King Chin: Tidak ada. Terima kasih Yang Berhormat Pengerusi.

Yang Berhormat Menteri Pembangunan: Terima kasih. Yang Berhormat Pengerusi. Ada *detail* sedikit mengenai fasa ke-II Pencegahan Banjir di Daerah Temburong ialah Kampung Bangar. Tujuan bajet ini untuk *drainage channel* dan *outlet* ertinya untuk mendalamkan *channel*, *retention pond* dan *pumping station* juga. Ini untuk *mitigation*. Semua ini dimasukkan dalam satu kaedah untuk mencegah banjir. Itu sahaja untuk Pekan Bangar. Terima kasih.

Yang Berhormat Pengerusi: Ada lagi yang mahu bertanya atau mahu menambah. Sekiranya tidak ada, kita telah pun mendengar penjelasan-penjelasan dan juga soalan-soalan daripada kedua-dua belah pihak, maka mesyuarat ini saya fikir adalah sesuai bagi Tajuk Belanjawan untuk SP01A - Kemajuan ini kita undi sama ada diluluskan ataupun sebaliknya. Ahli-ahli Yang Berhormat yang bersetuju supaya Tajuk ini diluluskan, sila angkat tangan.

(Semua Ahli mengangkat tangan tanda bersetuju)

Terima kasih. Nampaknya, secara sebulat suara Tajuk ini diluluskan.

Yang Mulia Timbalan Jurutulis: Tajuk SP01A - Kemajuan dijadikan sebahagian daripada Jadual. Tajuk B1 - (Gelaran Pendek dan Permulaan Kuat kuasa).

Yang Berhormat Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat kita sedang membincangkan mengenai Tajuk Bab 1 - (Gelaran Pendek Dan Permulaan Kuat kuasa). Akta ini bolehlah digelar sebagai Akta Perbekalan 2016/2017 dan hendaklah mula berjalan/berkuatkuasa pada **1 April 2016**. Saya kira Tajuk Gelaran Pendek dan Permulaan Kuat kuasa tidaklah perlu dibahaskan.

Oleh yang demikian, adakah Ahli-ahli Yang Berhormat bersetuju supaya Gelaran Pendek dan tarikh permulaan berkuat kuasa Akta ini diluluskan, yang bersetuju sila angkat tangan.

(Semua Ahli mengangkat tangan tanda bersetuju)

Nampaknya, semua Ahli-ahli bersetuju. Maka Bab 1 iaitu Gelaran Pendek dan Permulaan Kuat kuasa diluluskan.

Yang Mulia Timbalan Jurutulis: Bab 1 - Gelaran Pendek dan Permulaan Kuat kuasa dijadikan sebahagian daripada Rang Undang-Undang.

Yang Berhormat Pengerusi: Ahli-ahli Yang Berhormat. Alhamdulillah, kita telah selesai membincangkan dan meluluskan Tajuk-Tajuk yang terdapat dalam Jadual Rang Undang-Undang (2016) Perbekalan, 2016/2017. Saya juga ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat kerana telah memberikan kerjasama yang selayaknya semasa perbahasan Rang Undang-Undang ini sehingga ia selesai kita luluskan pada petang ini.

Oleh yang demikian, bagi membolehkan kita membincangkan perkara seterusnya, saya ingin mencadangkan supaya kita bersidang semula di Persidangan Majlis Mesyuarat Negara.

(Mesyuarat Jawatankuasa ditangguhkan)

(Majlis Mesyuarat bersidang semula)

Yang Berhormat Yang Di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat. Sekarang kita bersidang semula di Persidangan Majlis

Mesyuarat Negara. Dengan yang demikian, saya tangguhkan Persidangan ini dan insya-Allah kita akan bersidang semula pada hari Isnin, 12 Jamadilakhir 1437 bersamaan 21 Mac 2016 pukul 9.00 pagi seperti biasa.

Sekian. Wabillahi Taufik Walhidayah,
Wassalamualaikum Warahmatullahi
Wabarakatuh.

(Majlis Mesyuarat ditangguhkan)